

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทัศนศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูอนามัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคใต้" ตามตัวแปรเขตที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและการสุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคใต้ จำนวน 14 จังหวัด โรงเรียนละ 1 คน ซึ่งมีครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนทั้งหมด 4,401 คน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538)

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างประชากรจากครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคใต้ ทั้ง 14 จังหวัด โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน เป็นครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล 200 คน และครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล 250 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นที่ 1 หาขนาดของตัวอย่างประชากรที่เหมาะสม โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน (Yamane, 1970 อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2535)

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่างประชากร

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนเท่าที่ยอมรับได้

เมื่อกำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนเท่าที่ยอมรับได้เท่ากับ .05 คำนวณได้กลุ่มตัวอย่างประชากรน้อยที่สุด 367 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 450 คน

ขั้นที่ 2 สุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) มีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สุ่มอำเภอมาร้อยละ 50 ของแต่ละจังหวัดจากจำนวน 14 จังหวัด ในภาคใต้ ได้อำเภอกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 73 อำเภอ
2. สุ่มอำเภอเมืองของทุกจังหวัดโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งมีทั้งหมด 14 จังหวัด และสุ่มอำเภออื่นที่เป็นอำเภอกลุ่มตัวอย่างของทุกจังหวัด โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้จำนวนอำเภอทั้งสิ้น 73 อำเภอ
3. นำรายชื่อโรงเรียนในแต่ละอำเภอที่สุ่มได้ มาจัดแยกเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล และโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล
4. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล จาก 73 อำเภอ มีจำนวน 200 คน ใช้ประชากรที่มีอยู่ทั้งหมด
5. หากกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล 250 โรงเรียน จากโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล 2,662 โรงเรียน ใน 73 อำเภอ โดยการเทียบสัดส่วนแยกตามอำเภอ (ดังแสดงในภาคผนวก ค ตารางที่ 14)
6. สุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล จำนวน 250 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของครูอนามัยโรงเรียน

ตอนที่ 2 สภาพการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา

ศึกษา

ตอนที่ 3 ปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา

ศึกษา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 กิจกรรม คือ

1. การสอนทันตสุขภาพและการเผยแพร่ทันตสุขภาพ
2. การแปรงฟันหลังอาหารกลางวันในโรงเรียน
3. การอนามัยอาภรณ์ในโรงเรียน
4. การตรวจและบันทึกสภาวะช่องปากตามระบบเฟ้าระวังทันตสุขภาพ
5. การควบคุมอาหารที่มีผลเสียต่อทันตสุขภาพ
6. การบำบัดเบื้องต้นและการส่งต่อ

วิธีการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม เพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดโครงการทันตสุขภาพแห่งชาติ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 4 ฉบับที่ 5 ฉบับที่ 6 และฉบับที่ 7 คู่มือสำหรับครูในการปฏิบัติงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา คู่มือการจัดกิจกรรมโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา และคู่มือการเฟ้าระวังทันตสุขภาพในเด็กวัยประถมศึกษา การดำเนินงานกิจกรรมเฟ้าระวังทันตสุขภาพของนักเรียน "ที่ครูทำได้"

2. ศึกษาคู่มือครู แผนการสอน หนังสือแบบเรียนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และหนังสืออ่านประกอบกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องทันตสุขภาพ

3. ศึกษาปัญหาและสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา จากเอกสาร วารสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ และสิ่งตีพิมพ์ ต่างๆ รวมทั้งข้อคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์ในการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา

4. สร้างแบบสอบถามการศึกษาปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ลักษณะแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครุอนามัยโรงเรียน แยกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์ในการอบรมและหน้าที่ความรับผิดชอบนอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ครุอนามัยโรงเรียน แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 28 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ ปัญหามากที่สุด ปัญหามาก ปัญหาน้อย ปัญหาน้อยที่สุดหรือไม่มีปัญหา จำนวนทั้งหมด 73 ข้อ ประกอบด้วย การสอนทันตสุขภาพและการเผยแพร่ทันตสุขภาพ จำนวน 18 ข้อ การแปรงฟันหลังอาหารกลางวันในโรงเรียน จำนวน 17 ข้อ การอมน้ำยาฟลูออไรด์ในโรงเรียน จำนวน 9 ข้อ การตรวจและบันทึกสภาวะช่องปากตามระบบเฝ้าระวังทันตสุขภาพ จำนวน 13 ข้อ และการบำบัดเบื้องต้นและการส่งต่อ จำนวน 10 ข้อ รวมทั้งให้ครูแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยมาได้นำมาวิเคราะห์แต่ทำไว้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการอภิปรายผลการวิจัย

5. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

6. ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา(Content Validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องและมีประสบการณ์การทำงานด้านการจัดดำเนินการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนจำนวน 7 ท่าน (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในภาคผนวก ก.) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความถูกต้องของเนื้อหา สำนวนภาษาที่ใช้ พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้เหมาะสมกับการนำไปใช้

7. ปรับปรุงแบบสอบถามตามที่คุณวุฒิเสนอแนะ โดยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตัดข้อที่ไม่เหมาะสมและซ้ำซ้อนออก และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้(Try out) กับครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร ที่ไม่ซ้ำตัวอย่างประชากร จำนวน 30 คน จาก 30 โรงเรียน นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนทำการวิเคราะห์ ดังนี้

แบบสอบถามปัญหาการจัดดำเนินการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา นำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์แห่งความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามตามวิธีของครอนบัค (Cronbach) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ .94

8. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามจนได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้กับตัวอย่างประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อทางหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อขอความร่วมมือไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทั้ง 14 จังหวัด ในภาคใต้

2. ผู้วิจัยนำหนังสืออนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไปติดต่อกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในภาคใต้ด้วยตนเอง และบางจังหวัดส่งทางไปรษณีย์

3. ผู้วิจัยทำหนังสือชี้แจงเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามคืนไปยังผู้วิจัย

4. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรของแต่ละโรงเรียน ภาคปลายปีการศึกษา 2538 ระหว่างวันที่ 5 มกราคม ถึง 15 กุมภาพันธ์ 2539 โดยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และบางส่วนส่งทางไปรษณีย์ จำนวน 450 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเป็นฉบับสมบูรณ์ รวมทั้งสิ้น 420 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.33

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้ง 3 ตอน มาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส/พี ซี พลัส (SPSS/PC⁺ - Statistical Package for the Social Science/ Personal Computer) ตามลำดับดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของครูอนามัยโรงเรียน นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แยกตามเพศ อายุ ภูมิภาคการศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์ในการอบรม และหน้าที่ความรับผิดชอบนอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ครูอนามัยโรงเรียน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 ปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาผู้วิจัยนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ รวมคะแนนที่ได้หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยส่วนรวมในแต่ละกิจกรรมและเป็นรายชื่อ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

กำหนดค่าคะแนนของปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert)

	คะแนน
ปัญหามากที่สุด	เท่ากับ 4 คะแนน
ปัญหามาก	เท่ากับ 3 คะแนน
ปัญหาน้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
ปัญหาน้อยที่สุดหรือไม่มีปัญหา	เท่ากับ 1 คะแนน

การจัดระดับของปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาโดยส่วนรวมในแต่ละกิจกรรมและเป็นรายชื่อ อาศัยคะแนนเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

	ระดับของปัญหา
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.00 หมายถึง	มีปัญหามากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง	มีปัญหา
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง	ปัญหาน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง	ปัญหาน้อยที่สุดหรือไม่มีปัญหา

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนปัญหาการดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา โดยสรุปรวมในแต่ละกิจกรรมและเป็นรายชื่อ ตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน โดยการทดสอบค่า "ที" (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยคำนวณสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการเปรียบเทียบค่า "ที" (t-test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเอส พี เอส เอส /พี ซี พลัส (SPSS/PC⁺)